

વિભાગ - C

નીચે આપેલા કુલ 9 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 6 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ લખો. (પ્રત્યેકના 3 ગુણ) (18)

- (38) ગુપ્તયુગ ભારતીય કલાનો સુવર્ણયુગ શાથી કહેવાય છે?
- (39) ભારતના જૈનમંદિરો વિશે માહિતી આપો.
- (40) નિર્વનીકરણની અસરો જણાવો.
- (41) વિકાસશીલ અર્થતંત્રના લક્ષણો જણાવો. (કોઈપણ ત્રણ)
- (42) નીચે આપેલા પારિભાષિક શબ્દો સમજાવો.
- (1) નવીનીકરણીય સંસાધનો
 - (2) સામુદાયિક જંગલ
 - (3) જાયદ પાક
- (43) અનસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિના કલ્યાણ અને વિકાસ માટેની સામાન્ય જોગવાઈઓનો પરિચય આપો.
- (44) બેરોજગારી ઉદભવવાના કારણો જણાવો.
- (45) ગ્રાહક સુરક્ષામાં ગ્રાહક મંડળોની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
- (46) ગુજરાત સરકારે મહિલા સમાનતા માટે કઈ-કઈ યોજનાઓ અમલમાં મૂકેલ છે?

વિભાગ - D

નીચે આપેલા 47 થી 53 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના જવાબ લખો અને પ્રશ્ન 54 નકશો ફરજિયાત છે. (પ્રત્યેકના 4 ગુણ) (20)

- (47) વાસ્તુશાસ્ત્ર વિશે સમજ આપો.
- (48) ટૂંક નોંધ લખો - ઈલોરાની ગુફાઓ
- (49) કૃષિમાં ટેકનિકલ સુધારાનું મહત્વ સમજાવો.
- (50) ભારતમાં ગરીબીનું વર્ણન કરો.
- (51) ગ્રાહકનું શોષણ થવાના કારણો જણાવો.
- (52) ભારતમાં બાળશ્રમિકોની માંગ વધુ હોવાના કારણો જણાવી તેના અટકાવવાના ઉપાયો જણાવો.
- (53) ભાવ વૃદ્ધિને નિયંત્રણમાં લેવાના ઉપાયો જણાવો.
- (54) ભારતના રેખાંકિત નકશામાં નીચેની વિગતો યોગ્ય સંજ્ઞાઓ વડે યોગ્ય સ્થાને દર્શાવો.
- (1) રણ પ્રકારની જમીન
 - (2) પેરિયાર અભયારણ્ય
 - (3) ચા ઉત્પાદન કરતો પ્રદેશ
 - (4) નાગાર્જુન સાગર યોજના

PAPER-2**વિભાગ - A**

નીચે આપેલ પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો. (પ્રત્યેકના 1 ગુણ) (24)

યોગ્ય જોડકાં જોડો.

વિભાગ - A	વિભાગ - B
(1) નકળંગનો મેળો	(A) કશ્મીર
(2) ગાલીયા	(B) ધોળકા (અમદાવાદ)
(3) રોપર	(C) કોળીયાક (ભાવનગર)
(4) કાંપની જમીન	(D) હિમાચલ પ્રદેશ
(5) ઈ.સ. 2001	(E) મહિલા સશક્તિકરણની રાષ્ટ્રીય નીતિ
	(F) ઉત્તર ભારતનું મેદાન

વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો.

- (6) 1952 માં ગુજરાત સરકારે વન્યજીવ બોર્ડની રચના કરી.
- (7) ભારતમાં પશુ-પક્ષીઓની લગભગ પંદર લાખ જેટલી પ્રજાતિઓ છે.
- (8) ભારતમાં 9% રેલવે માર્ગ જોવા મળે છે.
- (9) મહા કવિ બાણભટ્ટે 'કાદમ્બરી' ની રચના કરી.
- (10) બાજરી લીલા પશુચારા તરીકે વધુ વપરાય છે.

એક-બે શબ્દોમાં જવાબ આપો.

- (11) રૂપાંતરિત ખડકોમાંથી કઈ-કઈ ખનીજો મળે છે.
- (12) ઉદારીકરણની નીતિ એટલે શું?
- (13) કઈ ઔદ્યોગિક નીતિને પરિણામે ભાવવધારાની સમસ્યા સર્જાઈ છે.
- (14) ગરીબીનું મુખ્ય કારણ શું છે?

ખાલી જગ્યા લખો.

- (15) મુક્તિકો ઉપનિષદમાં તેની સંખ્યા _____ દર્શાવે છે. (100, 108, 109)
- (16) કાવેરી નદી પર _____ યોજના આવેલ છે. (હિરાકુંડ, નાગાર્જુન સાગર, કૃષ્ણરાજ સાગર)
- (17) વિકાસશીલ રાષ્ટ્રોમાં _____ મુખ્ય આર્થિક પ્રવૃત્તિ હોય છે. (સેવાઓ, વ્યાપાર, ખેતી)
- (18) અજંતાની ગુફાઓની કુલ સંખ્યા _____ છે. (29, 18, 34)
- (19) સરહદ માર્ગ સંસ્થાની સ્થાપના _____ માં કરવામાં આવી. (ઈ.સ. 1950, ઈ.સ. 1960, ઈ.સ. 1970)

નીચેના પ્રશ્નો માટે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ શોધી લખો.

- (20) ભારતમાં કેટલા ટકા જળ સિંચાઈ માટે ઉપયોગી છે?
- (A) 54 % (B) 64 %
- (C) 74 % (D) 84 %
- (21) નાણાનો પુરવઠો ચીજવસ્તુઓના પુરવઠા કરતા વધી જાય ત્યારે..
- (A) ભાવો સ્થિર થાય છે. (B) ભાવો વધી જાય છે.
- (C) ભાવો ઘટી જાય છે. (D) ઉત્પાદન સ્થિર બને છે.
- (22) માનવ-વિકાસ અહેવાલ-મુજબ વિશ્વમાં ચીન કેટલામાં ક્રમે છે.
- (A) 73 (B) 90
- (C) 104 (D) 103
- (23) આપણા દેશમાં સામાન્ય લોકોને કાયદાની જાણકારી ઓછી હોવાનું કારણ કયું છે?
- (A) પરંપરાવાદી માનસ (B) આરામ પ્રિયતા
- (C) રિવાજોને મહત્વ (D) નીરક્ષરતાનું વધુ પ્રમાણ
- (24) કયા રેલમાર્ગે શ્રેષ્ઠ ઈજનેરી કૌશલનું ઉદાહરણ પુરું પાડ્યું છે?
- (A) ઉધમપુર રેલમાર્ગે (B) દિબ્રુગઢ રેલમાર્ગે
- (C) કોંકણ રેલમાર્ગે (D) દાર્જિલીંગ રેલમાર્ગે

વિભાગ - B

નીચે આપેલા કુલ 13 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 9 પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (પ્રત્યેકના 2 ગુણ) (18)

- (25) “આપણે નદીને લોકમાતાનું બિરુદ આપ્યું છે.” શા માટે?
- (26) પ્રાકૃતિક અને સાંસ્કૃતિક વારસા વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.

- (27) “નાટ્યકલા સમાજજીવનને પ્રતિબિંબિત કરે છે” આ વિધાન સમજાવો.
- (28) ગોવાના દેવળો વિશે માહિતી આપો.
- (29) “ભારતે વિશ્વમાં વસુધૈવ કુટુમ્બકમની ભાવનાને સાકાર કરી છે.” આ વિધાન સમજાવો.
- (30) કારણ આપો : કાળી જમીનને ‘કપાસની જમીન’ પણ કહે છે.
- (31) ભારતમાંથી લુપ્ત થઈ રહેલા વન્યજીવો વિશે માહિતી આપો.
- (32) જળમાં વૃષ્ટિનું શું મહત્વ છે ?
- (33) અબરખના ગુણધર્મો અને ઉપયોગો લખો.
- (34) શણ ઉદ્યોગ વિશે નોંધ લખો.
- (35) પર્યાવરણના અતિક્રમણને રોકવાના ઉપાયો જણાવો.
- (36) કુળાવાજન્ય ભાવ વધારો આર્થિક અને સામાજિક દૂષણ છે.
- (37) કાચા માલની ઊંચી કિંમતે પ્રાપ્તિ એ ભાવવધારાનું કારણ બને છે ! વિધાન સમજાવો.

વિભાગ - C

- નીચે આપેલા કુલ 9 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 6 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ લખો. (પ્રત્યેકના 3 ગુણ) (18)
- (38) પ્રાચીન ભારતના એક નગર તરીકે ધોળાવીરાનો પરિચય આપો.
- (39) ઉત્તર ગુજરાત સ્થિત મંદિર જેનું નક્શીકામ ઈરાની શૈલીમાં થયું છે, તે મંદિરનો પરિચય આપો.
- (40) સમાજવાદી પદ્ધતિના લક્ષણો તથા તેના ફાયદા જણાવો.
- (41) નીચે આપેલા પારિભાષિક શબ્દો સમજાવો.
- (1) વિરલ સંસાધન
- (2) નિર્વનીકરણ
- (3) સ્થળાંતર ખેતી
- (42) આતંકવાદ અને બળવાખોરી વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.
- (43) ‘મનરેગા’ કાર્યક્રમની સ્પષ્ટતા કરો.
- (44) ગ્રાહકોનું શોષણ કઈ કઈ રીતે થાય છે ?
- (45) વિશ્વ વ્યાપાર સંગઠનની સ્થાપના વિશે માહિતી આપી તેના ધ્યેયો જણાવો.
- (46) ભારતમાં સ્વાસ્થ્ય સુધારણા માટે થયેલી કામગીરી વર્ણવો.

વિભાગ - D

- નીચે આપેલા 47 થી 54 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના જવાબ લખો અને પ્રશ્ન 54 નકશો ફરજિયાત છે. (પ્રત્યેકના 4 ગુણ) (20)
- (47) પ્રાચીન ભારતે રસાયણ વિદ્યામાં સાધેલી પ્રગતિનું વર્ણન કરો.
- (48) તાજમહલ સ્થાપત્યકલાનો પરિચય આપો.
- (49) વિશ્વબજાર અને ભારતની ખેતી વિશે નોંધ લખો.
- (50) ગરીબી ઉદ્ભવવાના કારણો આપો.
- (51) ગ્રાહકોના અધિકારોની વિગતવાર ચર્ચા કરો.
- (52) ભ્રષ્ટાચાર નાથવાના સરકારી પ્રયાસો જણાવો.
- (53) ભાવ નિયંત્રણ શા માટે જરૂરી બન્યું છે, વિધાન સમજાવો.
- (54) ભારતના રેખાંકિત નકશામાં નીચેની વિગતો યોગ્ય સંજ્ઞાઓ વડે યોગ્ય સ્થાને દર્શાવો.

- (i) કુંડલા બંદર
- (ii) જુવાર ઉત્પન્ન કરતો પ્રદેશ
- (iii) મુંબઈથી દિલ્લી રેલ્વે માર્ગ (અટક સ્થળ સાથે)
- (iv) પોલાદ ઉદ્યોગનું એક સ્થાન (નામ સાથે)

PAPER-3

વિભાગ - A

નીચે આપેલ પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો. (પ્રત્યેકના 1 ગુણ) (24)

યોગ્ય જોડકાં જોડો.

વિભાગ - A

- (1) રંગપુર
- (2) અકીકની માળા અને મણકા
- (3) સ્તૂપની ચારેબાજુએ ઊંચા રચેલ ગોળાકાર રસ્તા
- (4) ભૂમિ, જળ, ગોચર
- (5) ઈ.સ. 1975

વિભાગ - B

- (A) મેઘી
- (B) હાર્મિકા
- (C) ખંભાત
- (D) સુરેન્દ્રનગર જિલ્લો
- (E) મહિલા વર્ષ
- (F) સામાન્ય સુલભ સંસાધનો

વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો.

- (6) 1958 માં સંસદે “પ્રાચીન સ્મારકો, પુરાતત્વીય સ્થળો અને અવશેષોને લગતો કાયદો” પસાર કર્યો.
- (7) લાલ પાંડા ભારતના પશ્ચિમ હિમાલયના શીતવનોમાં જોવા મળે છે.
- (8) ભારત સરકારે 2011માં રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગના નંબરમાં પરિવર્તન કરેલ છે.
- (9) ‘ચંદ્રાચન’ ગ્રંથ ફારસી ભાષાનો સૌથી જૂના ગ્રંથ મનાય છે.
- (10) જીરૂ, વરિયાળી અને ઈસબગુલના ઉત્પાદનમાં વિશ્વમાં ગુજરાત પ્રથમ ક્રમે છે.

એક-બે શબ્દોમાં જવાબ આપો.

- (11) તાંબામાં શું ભેળવીને પીત્તળ બનાવી શકાય છે.
- (12) પર્યાવરણની સુરક્ષા માટે સ્ટોકહોમમાં કયારે અને શેનું આયોજન થયું ?
- (13) વિશ્વના દેશોના વ્યાપારી ઝઘડાનું નિવારણ કઈ સંસ્થા કરે છે ?
- (14) કઈ સંસ્થા શિક્ષિત બેકારોની નોંધણી તેમજ કામની જગ્યા-પ્રકાર વિશે વિશ્વસનીય માહિતી આપે છે ?

ખાલી જગ્યા પૂરો.

- (15) _____ માં ધર્મ દ્વારા અનુમોદિત કર્તવ્યો, રિવાજો અને નિયમો આપવામાં આવ્યા છે ?
(સ્મૃતિ ગ્રંથો, બ્રાહ્મણ ગ્રંથો, આરણ્યકો)
- (16) ભારતમાં લગભગ _____ % જળ સિંચાઈ માટે ઉપયોગી છે. (42, 84, 65)
- (17) _____ એ ઉત્પાદનનું કુદરતી સાધન છે.
(મૂડી, જમીન, શ્રમ)
- (18) એલિફન્ટાની ગુફાઓ મુંબઈથી _____ કીમી દૂર અરબસાગરમાં આવેલી છે. (14, 12, 16)
- (19) ભારતના દરિયાકિનારા પર _____ મુખ્ય બંદરો આવેલા છે. (13, 18, 20)